

Szilágyi-Sándor Gabriella:**A családgondozás, mint gyülekezeti feladat**

Bevezetés

Napjaink szomorú tapasztalata, hogy a család (mint a társadalom) szétesőben van. Már csak ritkán találunk olyan meleg családi fészket, mint amilyenről Arany János énekelt a jól ismert Családi körben. Hogy mennyire valós probléma a családok mai helyzete, jelzi az a számtalan újság- és folyóiratcikk, tanulmány és szekuláris irodalom is, mely az utóbbi években e témában jelent meg. Úgy tűnik, hogy ez az őssejt, a házassággal együtt, amely a családot létrehozza, kérdéses intézménnyé vált. Pedig jövőnk a családok kezében van. „A társadalom leglelke” (Sütő András) – a maradiság és a haladiság feszültségében válságba jutott. A család léte és „egész”-sége nélkül pedig a nagyobb közösség: a társadalom is megbetegedhet, ahogy az egész test megbetegedhet, ha a sejtek megbetegednek.

Vajon miért van ez így? És mi lenne a megoldás? Erre keressük a feleletet a következőkben, természetesen a teljesség igénye nélkül.

Az 1. részben a bibliai alapokat keressük: Mit jelent a család Isten Igéjének fényében? Milyennek teremtette azt Isten? Azután a 2. részben a mai magyar család helyzetével szembesülhetünk. Ebből pedig egyenesen adódik a feladat nemcsak a lelkipásztor, hanem a keresztyén gyülekezet számára is: a 3. és 4. Rész arról szól, hogy hogyan segíthetünk embertársainkon? Hogyan szólíthatjuk meg a mai kor – Istentől messze szakadt – emberét?

Hangsúlyos, hogy nem csupán a lelkipásztorok feladatáról, erőfeszítéseiről kell itt szólnunk, hiszen a cím nem ez: „Családgondozás, mint lelkipásztori feladat”, hanem „...mint gyülekezeti feladat”. Természetesen ebben benne van az előbbi is, de a gyülekezetben is kell lennie szolgáló csoportoknak, akik speciálisan a családokon igyekeznek segíte-

ni. És nemcsak szociálisan, hanem lelkiileg, az igei értékeket továbbadva. Egyházi szolgálatunkban szükségesnek látom a gyülekezeti tagok aktivitását a munkában.

1. A család a Bibliában

Isten a házasságban és a családban akar talán a legnagyobb földi boldogsággal megajándékozni bennünket. Ezt a boldogságot egész mélységében és teljességében csak azok fogják megtapasztalni, akik a Vele való közösségben, mint Isten gyermekei szeretnének ebben részesülni.

Bár a házasság gyakorlata és a családi élet a történelem során sokféle változáson ment át, az alapjai szilárdak, mert Isten teremtfői akaratából valók. Így szól erről a Szentírás: „*Megteremtette Isten az embert a maga képmására, Isten képmására teremtette, férfivá és nővé teremtette őket*” (1Móz 1,27). Ez az igevers az ember teremtésének célját határozza meg. A „képmás” szóval nem azt állítja a Biblia, hogy Isten és az ember között valamiféle külső, fényképszerű hasonlóság van, hanem hogy az ember Isten képmásaként, az Ő uralmának és szeretetének a jeleként él a földön. Egyébként is tudjuk, hogy az embert sokkal inkább jellemzik belső tulajdonságai, mint a szüntelen változó külső. Képmás-voltunk megnyilvánul alkotóképességünkben, a gondviselésben és a szeretetben. Ez az, ami méltóságot ad az embernek. A családban a férfi és a nő egymáshoz való viszonya, kapcsolata, Isten lényének visszatükörződése, ezért a család természetes légköre a szeretet. Az ember közösségi élete harmóniájával lehet Isten bizonyágtevője a földön.

„*Ezért a férfi elhagyja apját és anyját, ragaszkodik feleségéhez, és lesznek egy testté*” (1Móz 2,24). A teremtésről szóló kijelentés nem helyszíni tudósítás, nem szemtanú beszámolója, hanem hitvallástétel. Tömör mondataiban áll előttünk a házasság, a család Isten által létrehozott rendje. Olyan rend ez, amivel az emberiség mindig vitában állt, mégsem tudott elszakadni tőle soha.

Ebben a rendben a férfit és a nőt (egyet egynek!), életre szólóan egymáshoz rendeli, szövetséges társakká teszi. Ádám, a férfi, megsebesítetik az asszony teremtésekor, ezt fejezi ki az „oldalborda-műtét”

(1Móz 1,21-22). A műtét után ugyanaz az Ádám ébred fel, és mégsem ugyanaz: hiányzik belőle valami, amit ezután csak az asszonyban fog megtalálni. A kettő ezután együtt lesz teljes. Itt felborul a matematika logikája, mert $1+1=1$! Isten hatalmából lettek kettővé, s most ugyancsak az Ő hatalmából lesznek eggyé. Éppen ezért halálra van ítélve az a kapcsolat, amiben mindegyik meg akarja őrizni a maga függetlenségét, el akarja kerülni „megsebesíttetését”, és továbbra is úgy akar gondolkodni, mintha nem házasodott volna meg: az én keresetem, az én boldogságom, az én pihenésem, az én karrierem stb. A két „Én”-ből a házasságban egy „Mi” lesz.

A házasság titka, hogy élő, valóságos „test”, életfunkciókkal. Isten által meghatározott rendje van. A jó rendhez hozzátartozik, hogy a házasságban mind a férjnek, mind a feleségnek megvan a saját külön helye, szerepe és felelőssége. Ez nem alá- és fölérendeltséget jelent, hanem egyenjogúságot. Mindkét fél Istentől kapta a házasságban való helyét, s Neki számol el azzal. Az oldalbordából való teremtes éppen azt fejezi ki, hogy a nő egyenjogú társa a férjének. Matthew Henry írja: „Isten a nőt nem a férfi fejéből alkotta, hogy uralkodjon rajta, sem a lábából, hogy rátaposson, hanem az oldalából, hogy egyenlő legyen vele, a karja alól, hogy megvédje, és a szíve mellől, hogy szeresse”¹.

Az első „parancs”, amit az ember Istentől kap, az, hogy teremtsen otthont, alapítson családot, szeresse a gyermekeket. „*Isten megáldotta őket és ezt mondta nekik Isten: Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsetek be és hódítsátok meg a földet*” (1Móz 1,28a). Felemelő érzés: a család Isten ügye. Az Ő szent rendelése az, hogy az emberiség általunk maradjon fenn az idők végezetéig. Áldásába foglalta a szaporodás holnapot jelentő felelősségét.

Azonban az Isten által ártatlannak és tisztának teremtetett ember, aki a szeretet gyermeke volt és szeretetre született, fellázadt Teremtője ellen, megtagadta a hűséget, keresztezte akaratát. A teremtestörténetnek nem csupán szomszédja a bűnbeesés története a Bibliában, a kettő szorosan összefügg.

¹ M. Henry: Exposition of the Old and New Testament, 12 p.

Az ember bűne az, hogy szembekerült Istennel, és függetleníti magát mindattól, amire Isten teremtette.

A bűn lázadás Isten ellen. A teremtésben Isten mellett áll az ember. Most a szövetségesből ellenfél, a bizalmas barátból áruló lett. A régi közösség megszűnt, mert az ember nem akart Istenre mutató jel (kép-más) lenni a világban.

Az, hogy „*kiűzte az Úristen az Éden kertjéből*” (1Móz 3, 23) olyan következmény, amit az ember maga keresett önmagának. A bűn következményei eláradtak a világban, megrontották az ember életét. De talán semminek sem ártottak jobban, mint a házasságnak. Az Istentől való elszakadás következtében a házasság a bizonytalanság és a bizalmatlanság ingoványára tévedt. Eluralkodott benne a „*csakugyan(?)*” (1Móz 3,1). Az ember felmondja az engedelmisséget és beleesik a feigyelmezetlenség vermébe. A házastársak nem „segítőtársak”, nem egyek többé, hanem vetélytársak, s ezzel már meg is kezdődött a harc a férfi és a nő között. Az „erősebb és gyengébb nem” divatos kifejezés is erről árulkodik. Erről szóló tanú és esemény bőven akad a Szentírásban is.

A házasság és a család tehát alkalmatlanná vált volna az emberi együttélés számára? A kérdést nemcsak felvetik, hanem ma már megállapításként ki is mondják. Lehetséges ez? Az emberi visszaélések rombolják a családot. Ki az erejével, ki a lehetőségeivel, ki a nemi erejével él vissza. Együtt ostromolja a családot az alkoholizmus, a szabad szerelem, a jövő nemzedékének csírájában való elpusztítása, a megszületett gyermekekért való felelősség megtagadása vagy kijátszása, és nem kevésbé a válások ugrásszerű emelkedése. A bűnös természet lényege: szétdúlni mindent, ami összetartozik, megzavarni mindent, ami összerendeződik, szétszilálni mindent, ami jó.

Akkor az az ajándék, ami az Édenben, az Isten, a férfi, és a nő szeretetének körforgásában az ember boldogságának a koronája volt, végleg elveszett volna? Nem! Mert Isten szeretete, rólunk valami jobbról gondoskodott. Mi nem mehetünk többé Hozzá, így Ő kegyelmes szeretetével látogatott meg minket Szent Fiában, az Úr Jézus Krisztusban. Ember nem vehette fel az Ő természetét, így Ő vette fel a mi természetünket. „*Meglátogat minket a felkelő fény a magasságból; hogy világítson*

azoknak, akik sötétségben s a halál árnyékában lakoznak, hogy ráigazítsa lábunkat a békesség útjára” (Lk 1,78-79).

Krisztus nemcsak az egyéni élet számára út, hanem a közösségi élet számára is. Amint Krisztus keresztje hidalta át az Isten és ember közötti szakadékot, ez a kereszt a titka az ember és ember, a férfi és nő közötti tiszta és szent kapcsolatnak is. A házasság szentsége nem önmagában van, hanem a megtisztító szeretet megszentelésében. Ez pedig azt igényli tőlünk: *„Öljétek meg tehát tagjaitokban azt, ami csak erre a földre irányul: a paráznaságot, a tisztátalanságot, a szenvedélyt, a gonosz kívánságot és a kapzsiságot, ami bálványimádás, mert ezek miatt haragszik Isten. Ti is ezeket tettétek egykor, amikor ezekben éltetek; most azonban vessétek el magatoktól mindezt: a haragot, az indulatot, a gonoszságot, az istenkáromlást, és szátokból a gyalázatos beszédet. Ne hazudjatok egymásnak, mert levetkőztétek a régi embert cselekedeteivel együtt, és felöltöztétek az új embert, aki Teremtőjének képmására állandóan megújul, hogy egyre jobban megismerje őt. Itt már nincs többé görög és zsidó, körülmélttség és körülméletlenség, barbár és szkíta, szolga és szabad, hanem minden és mindenekben Krisztus. Öltsetek tehát magatokra - mint Isten választottai, szentek és szeretettek - könyörületes szívet, jóságot, alázatot, szelídséget, türelmet. Viseljétek el egymást, és bocsássatok meg egymásnak, ha valakinek panasza volna valaki ellen: ahogyan az Úr is megbocsátott nektek, úgy tegyetek ti is.” (Kol 3,5-13).*

A keresztyén házasság és család békességének és szép rendjének titka is Krisztus.

Aki Krisztusban van, az az isteni természet részese². A keresztyén család tagjai bízhatnak Krisztus jelenlétében: *„én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig” (Mt 28,20).* Vele oszthatnak meg minden gondot, Hozzá vihetik egymás között támadt pereiket, mert sebeiket Ő köti be és gyógyítja meg.

² „Ezek által kaptuk meg azokat az ígéreteket, amelyek nekünk drágák, sőt a legnagyobbak: hogy általuk isteni természet részeseivé legyetek és megmeneküljétek attól a pusztulástól, amelyet a kívánság okoz a világban” (2Pt 1,4)

A keresztyén család feje Krisztus. Ahol Ő van, ott rend van, ott az Ő királyi uralma valósul meg. Általa lesznek a családtagok egymás felé áldások csatornái.

2. A mai magyar család helyzete

Az igei alapvetés után fordítsuk figyelmünket arra, hogy milyen a magyar család helyzete ma. A „ma” szó azért hangsúlyos, mert sokan hangoztatják: megváltozott a világ, és a megváltozott világ válságba sodorta a családot és a házasságot.

Mi mégis azon a véleményen vagyunk, hogy a családi élet válsága nem csupán és nem is elsőrenden azért van, mert megváltozott világban élünk. A válság igazi oka nem pusztán a körülmények megváltozása. Az igazi ok az, hogy az ember bűnös, megkísérthető. Az igaz ok az, hogy a Krisztusban kapott váltság nélkül az ember önző, kíméletlen, nem tud, és nem is akar ura lenni vágyainak, saját hibáiért mást okol, nem alkalmas a közösségi életre, mert nem tud, vagy nem is akar érte áldozatot hozni!

A mai magyar társadalom erkölcsileg szekularizált. Ez azt jelenti, hogy nem rendelkezik olyan ismeretelméleti asszociációs bázissal, amelyekhez köthető lenne a bibliai üzenet. A magyar társadalom közérzetének, állapotának mérői, szociológiai és szociográfiai statisztikai katasztrofálisak. Élő jelenség a „nyitott házasság”, a demográfiai mélyhulám, a veszélyeztetett gyermek, vagy az abortusz. Ezeket a fogalmakat a bibliai kor embere nem ismerte...

Melyek azok a hatások és változások, melyek a család és a házasság régi formáját döntő módon átalakították?

A régi, több generációt magába foglaló nagycsalád, amely még termelői és gazdasági egységet jelentett, az iparosodás folytán felbomlott. Az ún. nagycsalád-rendszer, amelyben több nemzedék és a tágabb értelemben vett rokonság szorosan együtt élt, évszázadokon át jellemző volt a falusi társadalmakra. A helyébe lépő, legfeljebb két generációt magába foglaló „kiscsalád” már nem termelői, hanem fogyasztói egység. Férj és feleség rendszerint más-más munkahelyen dolgozik. Élményeiket

is többnyire a családon kívül kapják. Gyermekük is külön töltik a szabadidejüket. Így a kiscsaládok zöme a családtagok laza együttesévé vált, s a házaspárok jelentős része „párosmagányban” él. Már csak az időhiány miatt is: csak megbeszélnek; de beszélgetésre már nincs idejük, vagy kedvük, inkább elalvásig nézik a TV-t...

Döntő változást hozott a nők munkavállalásának elterjedése is. A feleségnek elsősorban az (lenne) a hivatása, hogy segítőtársa legyen a férjének és édesanyja gyermekeinek. Azonban a nők, a családon túl, szerepet vállaltak a társadalom életében, a kereső munkában is. Hivatást választva megszabadultak az anyagi függőségtől, igényük megnőtt, életük jelentős részét már nem a konyhában, otthon, a gyermekek mellett töltik.

Megváltozott a közvélemény is a nemek egymással való kapcsolatáról. A házasságot nem védi semmiféle tradíció. És sokak előtt egy férfi és egy nő egész életre szóló hűsége nevetségesnek és maradinak tűnik.

Növekszik az olyan partnerkapcsolatok száma, amikor a felek nem kívánnak családot alapítani. Két fiatal „együtt jár”, egy férfi és egy nő „együtt él”, de házasságot nem kötnek, mert azt csak formalitásnak tartják. Így közös megegyezés alapján, ki-ki éli a maga életét, és azzal, akivel akarja, hogy elkerülje a házasság „unalmát”. Ez a családellenes folyamat Svédországban terjedt el először széles körben, ezért „svéd modellnek” szokták nevezni. Ez a jelenség kétségtelenül összefügg a városiasodással és az élettempó felgyorsulásával, mégsem tekinthető ezek természetes következményének, hanem a szexuális szabadság eltorzulása. Ez a házasságkötések számának csökkenéséhez és az élettársi kapcsolatok számának növekedéséhez vezetett. Hadd támasszam alá ezt az állításomat pár adattal. A Budapest-Kőbányai Reformtus Egyházközség anyakönyveit vizsgálva, ez a szomorú valóság: az 1940-50-es években átlag 60 házasságot kötöttek évente. Ez a szám az 1960-70-es években lecsökkent évi 20 esküvőre, napjainkban pedig ott tartunk, hogy örvendünk, ha 10 fiatal párt összeadunk egy esztendő alatt! A kőbányai gyülekezet egy 90-100 ezer lakosú kerület, egyetlen református gyülekezete.

Elterjedt az ún. „nyitott házasság”, amelyben csak a házasság érdekközösség-jellegét kell megtartani, a gyermekek nevelése érdekében. Ez a nyitott házasság azonban sem nyugaton, sem nálunk nem vált be. Az ilyen házasságokkal kísérletezők válási arányszáma mindenütt a legmagasabb, ez pedig a gyermekeket nyomorítja – válási árvává és boldogtalanná téve őket.

A munkavállaló nő, asszony és édesanya marad továbbra is, de rámaradnak az otthoni teendők is. A sokféle kötelezettség hordozása megzavarhatja a családi élet harmóniáját. Egy időben lenni jó feleségnek, jó anyának, és hivatást tölteni be – szintén jól – vajon lehet-e? Az élet: harc az idővel, a feladatokkal és az erővel. Nem mindenki bírja. Sokan kényszerülnek ezért valamit feladni. Sokan feladták a családi életet, mert nyűgnek, személyes szabadságot korlátozó akadállynak vélték. A legtöbben, sajnos, a gyermekáldást adták fel. Nem vállalnak gyermeket, vagy legfeljebb csak egyet. Ez óriási probléma. Statisztikák kimutatása szerint az 1980-as évek elejétől abszolút mértékben fogy a magyar lakosság. Miközben nő az idős réteg, szüntelenül fogy az őket eltartó korosztály. Évente egy közepes nagyságú város tűnik el Magyarország demográfiai térképéről...

A nők munkavállalásának terjedésével egyidejűleg egyre inkább élt és virult hosszú évtizedeken át az intézményes nevelés mindenhatóságába vetett hit. „A családellenes ideológia hatalmi érvényesítésének évtizedei alatt ugyanis a gyermekeit nevelő édesanya megítélése nagyjából a munkakerülőkével volt azonos”³. Ám csakhamar bebizonyosodott, hogy az intézményes keretek korántsem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket és nem tudták pótolni a családnak Istentől rendelt szeretetközösségét.

A család bensőséges életének ellenségei jellemző módon a túlterheltség és az agyonhajszoltság is. Az anyagi javak hajszolása elrabolja az időt a családi együttlétektől, amely mind a szülőknek, mind a gyermekeknek alapvető szükséglete. „A gyermekre nem marad időnk” – halljuk sok szülő panaszát. „Mindent megadunk mi neki, de arra, hogy

³ Mikes Lajos: Beteg lelkű társadalom. In: Magyar Nemzet 1998.I.20.

meghallgassuk őket, hogy foglalkozzunk velük, sem időnk, sem erőnk”. Erről árulkodnak a lakótelepi „kulcsos” gyerekek, vagy a hűtőszekrény oldalára mágnesezett cédula: „Vacsora a hűtőben, melegítsd meg!” Pedig semmi sem tudja pótolni az együtt töltött időt!

Társadalmunk diagnózisa ezek után már ismert és kétségbeejtő! Vajon hol keresendő a bajok gyökere? Véleményem szerint a szívben, hiszen „*onnan indul ki az élet*” (Péld 4,23). S e véleményemmel nem vagyok egyedül: „A családi élet nyomorúságaiért nem érdemes perbe idéztetni a „mát”, de a „máért” sem a családi életet. Nem becsületes dolog. Nem jó, ha a lakás rendetlenségét, a szemetet másra hárítjuk át. Egyszerűen arról van szó, hogy ez az ügy takarítás kérdése. A családi élet válságáért magunkat, természetünket, rendetlen életünket kell ítélet alá vonnunk. Ez különösképpen áll ránk, akik keresztyéneknek nevezzük magunkat. Mi igazán tudhatjuk, hogy a bűn Isten ellen való lázadás. Lázadás a rend, fegyelmezett élet ellen, Isten parancsai ellen. Az, aki megtér, élete rendetlen állapotából tér meg Istenhez és az Ő rendjéhez. A családi élet válságából is ide lehet és kell megtérni” – írja Ablonczy Dániel Családkönyvében.

3. Családgondozás, mint gyülekezeti feladat

Itt van hát nekünk, keresztyén embereknek – lelkipásztoroknak és gyülekezeti tagoknak – az egyik legnagyobb feladatunk és küldetésünk. Egyfelől felelősek vagyunk a körülöttünk lévő társadalmi problémákért, hiszen benne végső soron mindig a felebarát bajával, gondjával vagy nehézségeivel találkozunk. Nem lehet tehát közömbös számunkra, hol tudunk enyhíteni a terheken, oldani a nehézségeken és szebbé tenni a másik ember életét. Hiszen Jézus is ezt tette. Másrészt éppen ezekben a közösségekben, a családban és a háztársi közösségekben kellene megvalósulnia az evangélium erejének, amit hirdetünk. Itt valósulhat meg a hétköznapi istentisztelete.

Kétségtelen tény, hogy a közvéleményben egyre erősödött az a hang, hogy a család és a családi élet válságban van. Nekünk egyre inkább arra kell ügyelnünk, hogy a teljes Szentírás egyértelműen azt vallja, hogy

Isten a házasságot ajándékkul adta az ember számára, hogy abban az élete kiteljesedjék. Arra, hogy a szerelem, a család és a gyermek nem válság okozói, hanem Isten ajándékai az ember számára. És ha a szerelem, család, gyermek Isten ajándékai és azt a célt szolgálják, hogy általuk szebb, gazdagabb, teljesebb legyen az élet, akkor az az élet nem lehet magasabb rendű, amelyből ezek az értékek hiányoznak.

Minden gyülekezeti tagnak missziója tehát az, hogy bizonyosságot tegyen arról a meggyőződéséről, hogy igenis lehet ma is és holnap is boldog családi életet élni. A család az az életforma, melyben igazán élni lehet, melyben minden vonatkozásban kiteljesedhet az emberi élet és egyenjogúság. Jézus Krisztus azt mondja: *„én azért jöttem, hogy életük legyen, sőt bőségben éljenek”* (Jn 10,10b). A családi élet vonatkozásában is igaz ez az ige. Jézus világosságában élve, Őt követve lehet a család élete igazán gazdag életté. E hitben az ember szembe mer nézni minden kérdéssel, józanul tud dönteni minden régi és új válaszút előtt, és le tud győzni minden akadályt, mert ebben a harcában sincs egyedül.

A keresztyén gyülekezet tagjai nemcsak az istentiszteleten találkoznak, hanem együtt vannak egymás ismeretében és szeretetében a mindennapok munkájában, teherhordozásában, próbáiban és győzelmeiben is, minthogy együtt vannak az imádság és az Ige közösségében. És ez az állandó együttlétel az, amit gyülekezeti lelkigondozásnak nevezünk, mert ez folytonos segítségnyújtás abban, hogy a lelkek meghozhassák Krisztus melletti döntésüket. Ezért akik Vele és egymással vannak összekapcsolva, küldetést nyernek arra, hogy egymásért munkálkodjanak. A gyülekezet nem maradhat a „hegyen”, szent és boldog elmerülésben! Nem, mert Krisztus gyülekezete nincs készen, nem teljes és befejezett! Ezért akik már meghallották az Ő hívását és Hozzá mentek, meg kell, hogy lássák azokat is, akik még tévelyegnek, bilincsbe verve gyötörődnek, a bűn kábulatában alusznak. Lemondhatunk-e róluk? Megvethetjük-e, kizárhatjuk-e őket a gyülekezet közösségéből? Semmiképpen!

Ezt kell tehát tudatosítani magunkban: az a feladatunk, hogy a mi időnkben és a mi viszonyaink között legyünk élő, lelkigondozó gyülekezetté! Azt, ami örökké igaz, maivá kell tennünk a gyülekezeti életkö-

zösségben. Itt kell élni és harcolni ebben a világban. Ezzel a felelősséggel szolgálunk a bennünket körülvevő társadalomban.

E küldetésünkben pedig a mi Urunk Jézus Krisztusról vesszük a példát, ugyanis Neki fontos volt minden egyes ember, az emberek személyes problémáit orvosolta, míg testben e földön járt. Ma is ezt kínálja: rajtunk keresztül. A keresztyén gyülekezet az Ő kinyújtott segítő keze.

Felvetődik a kérdés: megszólíthatók-e ma az emberek? Azt szokták mondani, hogy az emberek közömbösek. Az emberek nem közömbösek, kevés kivételtől eltekintve! Nagyon sokan keresnek utat, megoldást életük problémáira. A házasság, a gyermeknevelés kérdései, az egyedül-lét, a szenvedélyek okozta megkötözöttség, a munkanélküliség, az általános bizonytalanság, és még sorolhatnánk, mi minden eredményezi emberi oldalról a nyitottságot, olykor a vágyat a „szalmaszálra”. Égető kérdéseikben az emberek sokszor őszinte érdeklődéssel megvizsgálják a keresztyén utat is, ha valakinek az életpéldája egy kis bizalmat ébreszt bennük.

Krisztus nem a templomok bálványa! Ő az emberek Megváltója, a bűnösök barátja. Szabadító jótéteményeit, amikor testben itt járt, akkor sem csak a templomban végezte. Ő az országúton járt, mert a belpoklos-okkal ott találkozott. Ő Jerikó utcáján ment, s onnan ment be Zákheus házába. Azért tudott halászokat és vámszedőket megszólítani, mert a Genezáret-tó partján, a halászoknál járt, és megállt a vámszedők asztala mellett. Amikor Jézus a mai egyházi nemzedéket az Ő szolgálatára hívja, akkor arra figyelmezteti, hogy Ő nem kötötte magát missziói módszerekhez és kampányokhoz, hanem inkább az emberszeretethez, a nyomorultak megsegítéséhez. Az Ő működése nem volt ceremoniális és liturgikus, hanem nagyon is emberi. Szolgai formájához is hozzátartozott, hogy emberekhez lett hasonlóvá. Ezért szólítja a mai egyházi nemzedéket is a szeretetben, mégpedig az emberszeretetben való együttműködésre: „és tanúim lesztek” (ApCsel 1,8).

Dr. Boross Géza, budapesti gyakorlati teológiai professzor, már egy 1965-ös írásában leszögezi: „A gyülekezetnek kell lelkipásztorai

gyülekezetté alakulnia, maguknak a híveknek kell egymást segíteniök”⁴. A lelkigondozás közös ügye az egyház egészének, ezért elsősorban gyülekezeti feladat. A gyülekezetnek kell lelkigondozó gyülekezetté, egymás hite által erősödő közösséggé válni! A híveknek kell egymás számára olyan segítséget jelenteniük, hogy mindenki tudjon a kapott segítség által még inkább keresztyén lenni, vigasztalásban és szeretetszolgálatban élni!

Arra a célra, hogy a gyülekezet tagjai egymás lelkigondozói legyenek, tetszett Istennek, hogy kinek-kinek különböző lelki ajándékokat (karizmákat) adjon, amelyekkel egymás építésére munkálkodjanak. Ezekről olvashatunk az 1Kor 12,4-11-ben⁵. Kegyelmi ajándékokat adhat Isten a gyülekezet tagjainak különösebb emberi képességek nélkül, vagy azok ellenére is. Lelkigondozást mindenesetre csak kegyelmi ajándékból végezhetünk, mert először is magunk ilyen ajándékképpen kaptuk a Szentlelket, Aki által Istent Atyánknak, Krisztust Urunknak, embertársainkat testvérünknek ismertük fel és valljuk; másodsor pedig csakis ugyanezért adhatjuk tovább ezt az ajándékot másoknak, hogy ők is megtehessék ezt a boldog hitvallást. A Szentléleknek ezt az ajándékát Isten egyaránt adhatja és adja is testben gyöngé és erős, észben együgyű és kiváló embereknek, ahogy Ő akarja.

Rudolf Bohren Geist und Gericht című tanulmányában⁶ hasonlóan vélekedik. Az 1Kor 12 szerint mindenkinek adatott valami lelki aján-

⁴ Boross Géza: A gyakorlati teológiai tudományok szolgálata. In: Teológiai Szemle 1965. 92.

⁵ „A kegyelmi ajándékok között ugyan különbségek vannak, de a Lélek ugyanaz. Különbségek vannak a szolgálatokban is, de az Úr ugyanaz. És különbségek vannak az isteni erő megnyilvánulásaiban is, de Isten, aki mindezt véghezviszi mindenkiben, ugyanaz. A Lélek megnyilvánulása pedig mindenkinek azért adatik, hogy használjon vele. Mert némelyik a Lélek által a bölcsesség igéjét kapta, a másik az ismeret igéjét, ugyanazon Lélek által. Egyik ugyanattól a Lélektől a hitet, a másik ugyanazon Lélek által a gyógyítások kegyelmi ajándékait. Van, aki az isteni erők munkáit vagy a prófétálást kapta; van, aki lelkek megkülönböztetését, a nyelveken való szólást, vagy pedig a nyelveken való szolás magyarázását kapta. De mindezt egy és ugyanaz a Lélek munkálja, aki úgy osztja szét kinek-kinek ajándékát, amint akarja” (1Kor 12,4-11).

⁶ Arbeiten zur Praktischen Theologie 129-143 p.

dék. A gyülekezet nem „analfabéták” közössége, hanem „választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet ... Isten tulajdonba vett népe” (1Pét 2,9). Bohren véleménye szerint a lelkigondozás átka az, hogy el van klerikalizálódva, azaz csak a lekipásztorok végzik. A megoldás az lenne, ha felhagynánk ezzel a gyakorlattal, és a gyülekezet tagjainak bevonásával végeznénk ezt a szolgálatot. A lekipásztor feladata az irányítás és a különböző lelkigondozói csoportok vezetése maradna.

4. Gyülekezeti csoportok kialakulása és működése

Az eddigiek során láttuk, hogy a mai társadalmi helyzetben a gyülekezetnek döntő módon felelősséget kell vállalnia az embertársaink felé történő szolgálatban. Ezt pedig a lelkigondozás útján teheti. Ezt a gondolatot továbbvezetve fölvetődik a „hogyan?” és „mi módon?” kérdése. Személyes és csoportos formában.

A személyes lelkigondozásra számtalan alkalom nyílik a mindennapi életben, amikor Isten arra akar felhasználni minket, hogy Tőle eredő áldások, a vigasztalás szavai rajtunk keresztül áradjanak mások felé. Hogy ne csak annyit adjunk, amennyi tőlünk telik: saját gondolatainkat, tapasztalatainkat, meglátásunkat, hanem Igét tudjunk mondani, evangéliumot!

A csoportos lelkigondozás összetettebb, hiszen több személy összehangolt együttlétére van szükség. A csoportos lelkigondozás módszere nem új keletű dolog. Az ún. csoportdinamikai lelkigondozás az, amikor egy aktív, segítőkész mikro-gyülekezetben vannak együtt a tagok. Egy ilyen csoport akkor a legdinamikusabb, ha 12-16 fős. Jézusra és 12 tanítványára kell gondolnunk...

A csoportdinamikát a lélektan fedezte fel újra a lelkigondozás számára, amikor az egyszemélyes pszichoanalitikus módszerekről egyre többen tértek át a csoportos és a csoport által való gyógyításra. Felismerték, hogy a csoportdinamika igen alkalmas elsősorban bajbajutott (és nem beteg) emberek lelkigondozására is. Hogy csoportban könnyebben áttér valaki az „azok az emberek”-ről az „én” kimondására és vállalására.

Aki pedig már „én”-t tud mondani, az hamarosan eljut a „te”-ig is, sőt a „mi” átéléséig és a „mi Atyánk”-ig is.

E terület talán legnagyobb és legelismertebb magyar tudósa, Dr. Gyökössy Endre a csoportdinamikai lelkigondozásról 1976-ban megjelent tanulmányában 8 pontban foglalja össze e módszer előnyeit. Eszerint:

1. Ez a régi, de újra felfedezett módszer az egyszemélyes lelkigondozásnál valóban dinamikusabb.
2. Nemcsak a lelkigondozott lelki világára ható, hanem külső, makro-világáig is elérő. Nemcsak individuális, hanem szociális jelentősége is van.
3. A lelkiismeretes lelkigondozó se tud egy évben sokkal több emberrel foglalkozni, mint a pszichoanalitikus, ha a hozzá fordulókat és bajukat komolyan (és szívére) veszi. Különösen akkor, ha nem elégszik meg a tanácsadással, hiszen a hozzáforduló is többet vár „jó tanácsnál”. A csoportdinamikai lelkigondozásban sokkal több emberrel tud gyógyító, erősítő, megújító kapcsolatot teremteni.
4. Vannak gátlásos emberek, akik bátortalanok vagy túl tapintatosak ahhoz, hogy bekopogjanak lelkészükhöz problémáikkal. De ha a lelkész egy „intenzív bibliatanulmányozó” vagy „házasságra felkészítő”, esetleg „nyugdíjba készülők” „összejövételét” hirdeti meg, és arra elmegy, és ha egyszer a csoportban találja magát, valószínű, hogy ott marad. Eleinte talán elbújik benne, de hamarosan ki is tárulkozhat hasonló sorsúak, vele azonos problémákkal küszködők között.
5. Az egyszemélyes lelkigondozásban a lelkész az aktívabb, ő az adó. A segítséget kérő inkább passzívan elfogadó. A csoportdinamikai lelkigondozásban mindenki és egyszerre adó és elfogadó, azaz aktív. Éppen ezért dinamikusabb ez a lelkigondozás.
6. A valós világ kis modellje is a csoport, ahol az élet „szerepei” lejátszhatók, megélhetők, előkészített kis „pszichodramákban” élelesen és az életre valóan gyakorolhatók is.

7. Egy csoportban tartott jegyesoktatás pl. 5-6 jegyespárral rendkívül élénk, üdítő, dinamikus lehet, ha a sorozatos jó beszélgetések alatt ki tud alakulni a mi-érzés.
8. Néhány ilyen csoport „dinamikája” életesen és éltetően kihat a gyülekezet életére is. A lekipásztor képzelete, felkészültsége és a gyülekezet szüksége szerint több ilyen csoport is működhet a gyülekezetben. Természetesen csak meghatározott ideig. Például: Kismamák csoportja; Baba-Mama kör; A magányosan élők csoportja; Párkeresők Klubja; Öreg ember nem vén ember stb.⁷

E csoportok működésének döntő mozzanata, hogy ki a csoportvezető, milyen feladata és szerepe van a csoportban? Nélkülözhetetlen, hogy a lekipásztor minél több olyan egyháztagot nyerjen meg, akik az egyház munkájában önként szolgálnak.

Befejezés

A fentiekben arra kívántam rávilágítani, hogy milyen nagy szükség van az egyház embersegítő, családsegítő szolgálatára a ma embere számára. Az egyes gyülekezetek pedig akkor töltik be igazán küldetésüket, ha munkálkodó gyülekezetekként vannak jelen a világban. Elszámlálhatatlanul nagy azoknak az áldásoknak a sora, amelyeket éppen a gyülekezet szolgáltevőinek, illetve csoportjainak útján kaphat az egyház s a világ.

⁷ Dr. Gyökössy Endre: A csoportdinamikai lelkigondozás. In: Theológiai Szemle 1976. 336.

Felhasznált irodalom

- Ablonczy Dániel: Családkönyv – Református keresztyén szemmel. Kálvin Kiadó, Budapest, 1992. ISBN 9633004802
- Ablonczy D. – Gyökössy E. – Adorján J.: Nem jó az embernek egyedül. Kálvin Kiadó, Budapest, 1991. ISBN 9633007143
- Rudolf Bohren: Geist und Gericht - Arbeiten zur Praktischen Theologie. Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn, Düsseldorf, 1979.
- Rudolf Bohren: Die Leitung der Gemeinde. Zürich-Stuttgart, 1963.
- Dr. Boross Géza: A gyakorlati theologiai tudományok szolgálata Theol. Szemle 1965. 91.
- Dr. Boross Géza: A presbiterek szerepe a gyülekezetépítésben. In: Theologiai Szemle 1998. 127.
- Békefi Benő: A lelkigondozás néhány kérdése. In: Theologiai Szemle 1961. 70
- Fekete Gyula: Élünk magunknak? Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1972.
- Fodorné Nagy Sarolta: Ház-Házasság-Haza. Református Zsinat Iroda, Budapest, 1990.
- Gene A. Getz: Építse egyik a másikat. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 1992. ISBN 9789630467742
- Gyökössy Endre: A csoportdinamikai lelkigondozás. In: Theologiai Szemle 1976. 336.kk
- Gyökössy Endre: Együtt a szeretetben. Szent Gellért Egyházi Kiadó, Budapest, 1995.
- Imre Lajos: Ekkleziasztika. Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest, 1941.
- Kiss Endre József: A család mai kérdése, mint lelkigondozói feladat. Szakdolgozat, 1978.
- Mikes Lajos: Beteg lelkű társadalom. In: Magyar Nemzet 1998. I. 20.

- Dr. Ottlyk Ernő: Hozzájárulásunk a családi élet problémáinak megoldásához. In: Theológiai Szemle 1977. 252.
- Riskó János: Az Reformált Egyház nagy romlásáról és gyógyulásának lehetőségéről. In: Egyházstatisztika Egyház és Világ 1990. 3-5.
- Szarka Miklós: A gyülekezeti csoportok szerepe In: Református Tiszántúl 1997. 1.
- Szarka Miklós: A református család hivatása és küldetése – ma. In: Szárszói füzetek, 1995. 3.